

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Іваній Олени Миколаївни

на дисертацію Харківського Валерія Сергійовича «Розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Дисертаційна робота Харківського Валерія Сергійовича є вельми актуальною для сьогодення як із наукової, так і з практичної точки зору. Дослідник доводить, що реформування системи освіти в Україні потребує нового розв'язання проблеми розвитку правової компетентності фахівців різних спеціальностей, здатних до усвідомлення себе як особистості. Усе це повною мірою стосується й фахівців медичної галузі, діяльність яких пов'язана, в першу чергу, із роботою з людьми. Потреба в розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі зумовлена її реформуванням.

Складність розв'язання проблеми розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті визначається низкою суперечностей між:

- оновленим розумінням ролі права в сучасному українському суспільстві та низьким рівнем правової підготовки фахівців;
- потребою в осучасненні теоретичних основ розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті та недостатнім станом забезпечення цього процесу;
- необхідністю модернізації та реформування системи післядипломної освіти (впровадження у практику діяльності закладів сучасних змісту, форм, методів), що сприяли б розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі, та відсутністю моделі її розвитку у післядипломній освіті;

- потребою в оцінюванні розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті та недосконалістю інструментарію вимірювання його результату (дис. с. 19-20 та автореф. с. 2).

Дисертація виконана відповідно до плану наукової роботи Української інженерно-педагогічної академії в межах теми «Розвиток правової компетентності майбутніх фахівців у післядипломній освіті» (№ 0117U003945).

Тема дослідження затверджена науково-технічною радою Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 4 від 17.12.2015 р.) та узгоджена рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 26.01.2016 р.).

Науковий апарат дослідження визначено конкретно та згідно з темою дисертаційної роботи. Обґрунтовані теоретичні й методологічні основи дослідження; використані різноманітні теоретичні й емпіричні методи. Відповідно до об'єкта, предмета, мети і гіпотези дослідження сформульовано його завдання, вирішення яких розкрито послідовно й логічно.

Кандидатська дисертація Харківського Валерія Сергійовича має три розділи. Наявність інших структурних підрозділів дисертації відповідає логіці дослідження та вимогам до кандидатських дисертацій.

Наукова робота відзначається широкою апробацією результатів на міжнародних, усеукраїнських і внутрішньовузівських конференціях. Здобувач усебічно розкриває поставлену проблему. Зроблений дисертантом аналіз наукової літератури (254 найменування, із них 35 ніземними мовами) засвідчує, що Валерій Сергійович добре обізнаний з працями авторів, які досліджували споріднені проблеми.

Ступінь обґрунтованості, вірогідність й аргументованість отриманих результатів і висновків забезпечується чіткою визначеністю методологічних вихідних позицій, репрезентативністю вибірки, застосуванням комплексу методів, адекватних завданням дослідження, аналізом значної кількості показників й ознак, поєднанням кількісного та якісного аналізу одержаних

даних, а також позитивними наслідками їх упровадження в практичну діяльність.

Дисертація завершується низкою загальних висновків (дис. с. 180-182, автореф. с. 14-16), які відображають ступінь виконання поставлених перед здобувачем завдань і підтверджують, що всі вони можуть уважатися виконаними.

Робота відзначається ґрунтовними теоретичним і практичним підходами до порушеної проблеми. Валерій Сергійович детально проаналізував психологічні та педагогічні аспекти проблеми дослідження, завдяки чому була створена достатньо міцна концептуальна база. Обрана методологічна основа та методи свідчать про високий рівень підготовленості дисертанта. Комплекс методів адекватний завданням цього дослідження.

Можна відзначити ґрунтовну теоретичну базу дослідження, практичну спрямованість роботи, високу змістовність формувального етапу педагогічного експерименту, практичну значущість додатків до дисертації.

Вивчення широкого кола наукових праць дозволило автору розкрити сутність провідних дефініцій дослідження («правова компетентність фахівців медичної галузі» (дис. с. 54-55, автореф. с. 7), «розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті» (дис. с. 65, автореф. с. 8) заклавши у такий спосіб надійний теоретичний фундамент для подальшого висвітлення результатів дослідження.

Цінним у роботі є визначення теоретичних основ розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті, а саме: методологічних підходів – компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого, акмеологічного, системного та андрагогічного підходів (дис. с. 93-99, автореф. с.6), принципів – гуманізації, діалогу, законодавчого забезпечення, партнерства, інтегрованості (дис. с. 100-101) та функцій – інформаційно-когнітивна, комунікативно-діяльнісна, мотиваційно-рефлексивна (дис. с. 64, автореф. с.6-7).

Заслугове на увагу, розроблена дисертантом структурно-функціональна модель системи розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті, яка містить три блоки: методологічно-нільовий, технологічно-комунікативний, діагностично-результативний, що знаходяться у взаємозв'язку й мають функціональну орієнтованість (дис. с. 91, автореф. с. 10).

Як свідчать проаналізовані дані, отримані дисертантом під час обстеження 127 респондентів на контрольному етапі педагогічного експерименту (п. 3.3 с. 142-175), є всі підстави констатувати високу достовірність отриманих результатів, які дають можливість уважати, що вихідна методологія є правильною, визначені завдання реалізовані, мета досягнута.

Цінними для розвитку правової компетентності відповідних фахівців у післядипломній освіті є запропонований і впроваджений Валерієм Сергійовичем факультатив «Сучасний розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі»; організована робота юридичної клініки «Public Health Law», проведені тренінги «Мотиви та мотивація до розвитку правової компетентності», «Правові основи медичної етики спілкування» «Мультимедійні технології та їх роль у процесі підвищення правової компетентності медиків», круглі столи з видатними фахівцями медичної галузі, веб-конференції тощо.

Матеріали дисертаційної роботи Харківського В.С. можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу фахівців медичної галузі у післядипломній освіті з метою підвищення якості процесу професійної підготовки майбутніх лікарів й фахівців інших спеціальностей медичної галузі.

Заслугове на увагу повнота публікацій основних результатів дослідження. Автором опубліковано 23 одноосібні праці, зокрема 1 навчально-методичний посібник, 9 – статей у провідних наукових фахових виданнях України, 2 – статті в іноземних періодичних виданнях, 11 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій (автореф. с. 16-18), представлені довідки вказують на впровадження матеріалів дослідження у

освітній процес провідних закладів вищої та післядипломної освіти України.

Загальні висновки дисертації чіткі, конкретні та цілком відповідають поставленим завданням. Автореферат відповідає змісту представленої наукової роботи, повно й змістовно відображає основні положення дисертації, його оформлено відповідно до чинних вимог.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Харківського Валерія Сергійовича, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження, які мають дискусійний характер та внести такі пропозиції:

1. Назва п.1.1. «Розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті в теорії та практиці педагогіки й визначення проблеми дослідження» передбачає висвітлення не тільки теоретичних, а й практичних проблем. Бажано було б більш детально проаналізувати наявні практичні проблеми.

2. Дисертант на сторінках 175, 179 аналізує ефективність розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті або ефективність розробленої структурно-функціональної моделі цього ж процесу, бажано було б у дисертації розкрити зміст поняття «ефективність».

3. Не зрозуміло, як пов'язана структурно-функціональна модель розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті з педагогічними умовами.

4. Бажано було б детальніше розкрити особливості використання акмеологічного підходу до розвитку правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті.

5. Заслуговує на увагу поданий у п. 3.2 та 3.3 детальний аналіз результатів експериментальної роботи. Однак, представлена їх інтерпретація у вигляді значної кількості аналогових моделей (діаграми та таблиці), на наш погляд, є переобтяжливою для сприйняття. Доцільно було б деякі з них подати у Додатках.

Висловлені зауваження певною мірою мають дискусійний характер і не зменшують загальної позитивної оцінки виконаної роботи.

Загальний висновок

Дисертація Валерія Сергійовича Харківського є актуальним, самостійним, завершеним теоретико-експериментальним дослідженням, що має певну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість.

Дисертаційна робота на тему «Розвиток правової компетентності фахівців медичної галузі у післядипломній освіті» відповідає вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанови Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015), які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її автор, Харківський Валерій Сергійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри права та
методики викладання правознавства
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

О. М. Іваній

